

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ГІРНИЧА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

КОВАЛЬОВА Світлана Володимирівна

УДК 658.5+У9 (2) (043)

**ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ ІНТЕГРАЦІЇ
ВИРОБНИЦТВА (НА ПРИКЛАДІ
ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ
УКРАЇНИ)**

(спеціальність 08.07.01 «Економіка промисловості»)

+08.10.02

А в т о р е ф е р а т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Робота виконана на кафедрі менеджменту Державної металургійної академії України

Науковий керівник : кандидат економічних наук, професор
Спасов Арнольд Олексійович,
завідувач кафедри менеджменту
Державної металургійної академії України

Офіційні опоненти: доктор економічних наук,
старший науковий співробітник
Долгоруков Юрій Олександрович,
головний науковий співробітник Донецького
науково-дослідного інституту чорної
металургії;
кандидат економічних наук, доцент
Решетилова Тетяна Борисівна,
доцент кафедри менеджменту
Національної гірничої академії України

Провідна установа: Інститут економіки промисловості НАН
України (м.Донецьк)

Захист відбудеться 24 12 1997р., об 14⁰⁰ годині
на засіданні спеціалізованої вченої ради К 08.080.01 при Національній
гірничій академії України за адресою: 320027, м. Дніпропетровськ, 27
пр. К.Маркса, 19

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національної
гірничої академії України за адресою: 320027, м. Дніпропетровськ, 27 пр.
К.Маркса, 19

Автореферат розісланий: 22 11 1997 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради К 08.080.01,
к.е.н., доцент

 О.П.Грідін

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Гірничо-металургійна промисловість є однією з базових галузей економіки і в багатьому визначає її потенціал. Підприємства галузі зараз виробляють майже 20% промислової товарної продукції, забезпечують до 60% загального обсягу експортних поставок, на їх долю припадає третя частина надходжень до державного та місцевого бюджетів. Тому виведення галузі з кризи є однією з найважливіших проблем розвитку економіки України в цілому. Вирішення цієї проблеми потребує при переведенні галузі в нові умови господарювання врахування особливостей гірничо-металургійної промисловості - розгалуженої внутрішньогалузевої кооперації по вертикалі, високого рівня комбінування виробництва, жорстких вимог до збалансованості потужностей і т. ін. У зв'язку з цим особливою актуальності набуває задача удосконалення форм інтеграції виробництва в галузі. Під інтеграцією виробництва розуміється формування та упорядкування відносин між підприємствами на основі їх об'єднання, що може здійснюватись у різних організаційно-правових формах. Слід підкреслити, що інтеграція виробництва - це не просто об'єднання однорідних чи різних виробничих структур, а насамперед - створення якісно нових або зміна існуючих відносин між цими структурами, яка забезпечить ефективність їх функціонування.

Інтеграційні процеси не можуть успішно розвиватися тільки емпіричним шляхом, методом спроб і помилок. Необхідні аналіз вітчизняного досвіду і теоретична проробка основних методологічних та методичних підходів до цієї проблеми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана у відповідності з напрямком науково-дослідної роботи кафедри менеджменту Державної металургійної академії України за замовленням Міністерства промисловості за темою "Обґрунтування раціонального варіанта структури і госпрозрахункових форм функціонування підприємств металургійного комплексу в умовах ринкових відносин" (№ ДР Х 4720100004).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є удосконалення методичних основ вибору форм інтеграції виробництва і формування організаційних відносин між суб'єктами інтеграції в гірничо-металургійному комплексі України.

У відповідності з метою дисертації в ній поставлені та вирішені наступні конкретні задачі:

ЛНБ ім. В. Стефанива
АН України

- систематизований досвід інтеграції виробництва у країнах з ринковою економікою та в Україні, виділені основні закономірності розвитку інтеграційних процесів на сучасному етапі;

- розроблена класифікація форм інтеграції виробництва у ринкових умовах та виділені характерні особливості різних організаційних форм інтеграції виробництва;

- виявлені передумови та обґрунтовані конкретні форми інтеграції виробництва в гірничо-металургійному комплексі;

- визначені форми впливу держави на інтеграційні процеси і запропоновані варіанти формування нових інтеграційних структур на сучасному етапі;

- розроблена модель розрахунку трансфертних цін суб'єктами інтеграції;

- запропоновані економіко-математичні моделі поточного і перспективного планування діяльності інтегрованих структур.

Об'єктом дослідження вибрані підприємства та об'єднання гірничо-металургійного комплексу України.

Теоретичною та методологічною основою проведеного дослідження стали положення економічної теорії та теорії управління, системний підхід, методи економічного аналізу та економіко-математичного моделювання. Інформаційну базу склали роботи вітчизняних та закордонних вчених, нормативні документи, що регламентують діяльність об'єднань, підприємств, офіційні дані про техніко-економічні показники діяльності, коопераційні зв'язки та перспективні напрямки розвитку підприємств гірничо-металургійного комплексу, результати наукових досліджень, виконаних за безпосередньої участі автора дисертації.

Наукові положення та їх новизна:

- вперше розроблена класифікація форм інтеграції виробництва в ринкових умовах, що дозволяє систематизувати організаційні форми в залежності від форм власності, характеру утворення, структури управління, принципів інтеграції, організаційно правових аспектів;

- обґрунтована доцільність формування в гірничо-металургійній промисловості вертикально інтегрованих структур за типом концерну, що відрізняється можливістю концентрації капіталу та оптимізацією параметрів проміжних ланок;

- обґрунтовані форми впливу держави на інтеграційні процеси в гірничо-металургійному комплексі, суть яких полягає в необхідності оптимального сполучення ринкових механізмів і державного регулювання;

- вперше розроблена модель розрахунку трансфертних цін, яка нарівні з матеріальними затратами враховує повну заводську трудомісткість продукції та послуг;

- розроблені економіко-математичні моделі поточного та перспективного планування діяльності концернів, що відрізняються від відомих тим, що в системі обмежень передбачено перерозподіл проміжної продукції між суб'єктами інтеграції, а також облік потужностей окремих суб'єктів в створенні кінцевої продукції в умовах держзамовлення та змінного попиту.

Достовірність наукових положень, результатів досліджень, висновків і рекомендацій, викладених в дисертації, забезпечується: системним аналізом усього попереднього досвіду інтеграції виробництва в країнах світу з ринковою економікою та СНД; використанням методів економіко-математичного моделювання при організації функціонування нових інтеграційних структур; позитивним досвідом практичного застосування результатів дослідження.

Практичне значення одержаних результатів. Основні результати роботи можуть слугувати за методичну основу удосконалення форм інтеграції в гірничо-металургійному комплексі України, а розроблені математичні моделі використовуватись при організації управління діяльністю інтеграційних структур, що створюються.

Основні результати досліджень використані Міністерством промисловості України при підготовці проекту структурної перебудови у гірничо-металургійному комплексі, зокрема, при обґрунтуванні доцільності створення єдиного виробничо-технологічного комплексу - Криворізького державного гірничо-металургійного комбінату «Криворіжсталь» (Лист-підтвердження Міністерства промисловості України № 011510 від 11.12.96р.).

Особистий внесок здобувача полягає в дослідженні та систематизації досвіду інтеграції виробництва в країнах з ринковою економікою та в Україні, виявленні основних тенденцій розвитку інтеграційних процесів на сучасному етапі. Безпосередньо автором вперше розроблена класифікація форм інтеграції виробництва в ринкових умовах, обґрунтована доцільність формування в гірничо-металургійній промисловості інтеграційних структур вертикального типу, організаційною формою яких є структура за типом концерну і запропоновані форми впливу держави на їх формування в нових умовах господарювання. Здобувачем досліджені різні підходи до формування

трансфертних цін і розроблена матрична форма їх розрахунку, що вперше враховує повну трудомісткість продукції та послуг, а також формалізовані основні вимоги до побудови організаційних відносин між суб"єктами інтеграції.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження доповідались на науковій конференції, присвяченій 60-річчю інженерно-економічного факультету Державної металургійної академії України.

Доповідь за темою дисертації включена до програми конференції «100-th Annual Meeting of the Canadian Institute of Mining», яка відбудеться у Канаді в квітні 1998 р.

Публікації. За матеріалами дисертаційної роботи опубліковано вісім наукових праць, в тому числі: три статті в наукових журналах, чотири статті в збірниках наукових праць, один - в тезах конференції.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів і висновку, списку використаних літературних джерел (97 найменувань) та чотирьох додатків, викладена на 149 сторінках друкованого тексту, містить 14 малюнків та 11 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

Розділ I. Закономірності розвитку і сучасний стан форм інтеграції виробництва у світовій економіці.

Проблема вдосконалення інтеграційних процесів є однією з центральних організаційних проблем у гірничо-металургійному комплексі України. При її вирішенні необхідно відповісти щонайменше на такі принципові питання:

- за якими принципами повинна розвиватися інтеграція у гірничо-металургійному комплексі;
- у якій організаційній формі повинна здійснюватись інтеграція виробництва і яким повинен бути ступінь централізації управління в інтегрованих структурах;
- чи повинна держава управляти інтеграційними процесами і в якій формі;
- яким має бути механізм управління створюваними інтеграційними структурами.

Світовий досвід показує, що інтеграція можлива на основі трьох типів виробничо-технологічних зв'язків між виробничими структурами:

– горизонтальна інтеграція, коли об'єднуються підприємства, які випускають однорідну продукцію і не пов'язані основною кооперацією;

– вертикальна інтеграція, коли об'єднуються підприємства, які спеціалізуються на послідовному виконанні окремих стадій єдиного виробничого процесу і тому мають тісні виробничі зв'язки у вигляді кооперації;

– діагональна, коли об'єднуються підприємства різних галузей, взагалі не пов'язані між собою ні за ознакою однорідності продукції, ні за послідовністю обробки предметів праці, а виникають з метою диверсифікації капіталу.

Можлива й змішана форма інтеграції, коли об'єднання підприємств здійснюється за двома чи за всіма трьома вказаними вище ознаками.

Відомі техніко-економічні особливості гірничо-металургійного комплексу дозволяють зробити висновок про те, що найбільш доцільним напрямком вдосконалення форм інтеграції виробництва у галузі є вертикальна інтеграція. Така інтеграція галузі створює умови для значного підвищення ефективності виробництва не тільки за рахунок концентрації капіталу, але й, передусім, за рахунок подальшого комбінування й кооперування.

Очевидно, що у вертикальні структури можуть бути вбудовані й діагональні створення з метою реалізації вигід від диверсифікації капіталу.

Відзначимо також, що за гранично високого рівня монополізації виробництва більшості видів металопродукції подальша інтеграція виробництва у гірничо-металургійній промисловості України на основі горизонтальних зв'язків звичайно неприпустима, оскільки неминуче при веде до повної неможливості організації конкуренції – основи розвитку ринкової економіки.

Переваги вертикальної інтеграції у гірничо-металургійному комплексі переконливо підтверджуються досвідом країн з розвинутою ринковою економікою.

Всі великі гірничо-металургійні компанії США, Європи являють собою потужні інтеграційні структури вертикального типу, починаючи з видобутку залізорудної сировини, коксівного вугілля і закінчуючи випуском готового металопрокату широкого асортименту. Часто у такі структури входять потужні обслуговуючі виробництва, наприклад, судношланні, машинобудівні, будівельні, транспортні та інші.

Про ступінь вертикальної інтеграції виробництва у найбільших гірничо-металургійних компаніях світу можна орієнтовно судити по чисельності зайнятих на 1 тис. т. виплавленої сталі (табл.1.1).

Таблиця 1.1.

Чисельність персоналу на тисячу тонн сталі у найбільших гірничо-металургійних компаніях США і Європи.

Найменування	Виплавка сталі млн. т	Чисельність зайнятих, тис. чол.	Чисельні сть зайнятих на 1 тис. т. сталі за рік.
«Юнайтед Стейтс Стіл»(США)	24	173	7,2
«Бритиш стіл» (Великобританія)	17,2	223	13,1
«Бетлехем стіл» (США)	15,9	113	7,1
«Аугуст Тіссен-Хютте» (Німеччина)	14,8	161	11,0
МК «Криворіжсталь» (Україна)	12,3	33,2	2,7

Очевидно, що за однакової продуктивності праці у власне металургійному виробництві країн з ринковою економікою кількість працівників металургійної компанії на 1 тис.т. сталі буде тим більшою, чим є більшою кількість виробництв, технологічно зв'язаних з випуском кінцевої металопродукції, які об'єднуються у цій компанії.

Цей показник для таких компаній, як «Бетлехем стіль» (США), «Бритиш стилл» (Великобританія), «Аугуст Тіссен-Хютте» (Німеччина), перебуває у межах 7-13 чоловік. Для порівняння: на найбільшому металургійному комбінаті України - Криворізькому - з приблизно такою ж продуктивністю випуску сталі, що й названі компанії, - чисельність персоналу на тисячу тонн навіть у роки відносно стабільної роботи складала всього 2,7 чол., і це при значно нижчій продуктивності праці.

Розділ 2. Основи оптимізації інтеграційних процесів у гірничо-металургійному комплексі України.

Вивчення основних виробничих зв'язків у гірничо-металургійному комплексі України та територіального розміщення виробництв дозволяє рекомендувати створення 8-10 об'єднань вертикального типу, принципова структура яких показана на рисунку 2.1.

Рис.2.1. Принципова виробнича структура об'єднань у гірничо-металургійному комплексі України

Центрами «кристалізації» при формуванні інтеграційних структур вертикального типу у гірничо-металургійному комплексі звичайно повинні бути великі металургійні підприємства, оскільки саме вони є основними, а часто й єдиними споживачами продукції та послуг і постачальниками напівфабрикатів для всіх підприємств технологічного ланцюжка.

Очевидно, що конкретні об'єднання можуть і не містити в собі всіх типів підприємств та організацій і в той же час містити не передбачені

схемою елементи, наприклад, з метою диверсифікації капіталу. Єдине обов'язкове обмеження для таких об'єднань - додержання антимонопольного законодавства.

Історія розвитку інтеграційних процесів у світі знає велику кількість організаційних форм, які можуть бути класифіковані не тільки за принципами інтеграції, але й за формами власності, характером створення, структурою управління та організаційно-правовими аспектами (Рис.2.2). Найважливішою умовою при створенні об'єднань вертикального типу є встановлення їх організаційної форми, яка здатна максимально реалізувати переваги вертикальної інтеграції, що визначає і ступінь централізації управління суб'єктами інтеграції. Світова практика і вітчизняний досвід показують, що незалежно від форми власності (державна, акціонерна), найефективнішою організаційною формою таких об'єднань є концерн, системі управління якого притаманна централізація основних функцій управління і надання підприємствам оперативної самостійності.

Саме така форма здатна максимально реалізувати переваги вертикальної інтеграції. Створення об'єднань державних підприємств, передача або продаж належних державі пакетів акцій підприємств головному підприємству, створення холдінгів тощо.

Формування вертикальних структур за типом концерну не виключає можливості їх участі у промислово-фінансових групах та добровільних об'єднаннях типу асоціацій.

Розділ 3. Методичні питання організації спільного функціонування суб'єктів інтеграції.

Створення нових інтеграційних структур вимагає перебудови всієї системи взаємовідносин між їх учасниками. Серед багатьох проблем, які при цьому виникають, для об'єднання підприємств, тісно пов'язаних технологічно, найбільш важливими і одночасно найменш розробленими теоретично й практично, є проблеми, які стосуються розробки механізму розрахунку трансфертних цін, організації поточного й перспективного планування узгодженої діяльності підприємств - суб'єктів інтеграції.

При вирішенні цих питань необхідна орієнтація на кінцевий результат діяльності об'єднання, оскільки локальні ефекти, одержані окремими підприємствами, не тільки не гарантують кінцевого позитивного ефекту, але можуть і знижувати його.

В роботі запропонована методика трансфертних цін для розподілу прибутку між суб'єктами інтеграційних структур, основана на використанні нормативів матеріальних витрат і трудомісткості продукції кожного виду з врахуванням узгодженої з усіма підприємствами та профспілкою середньої

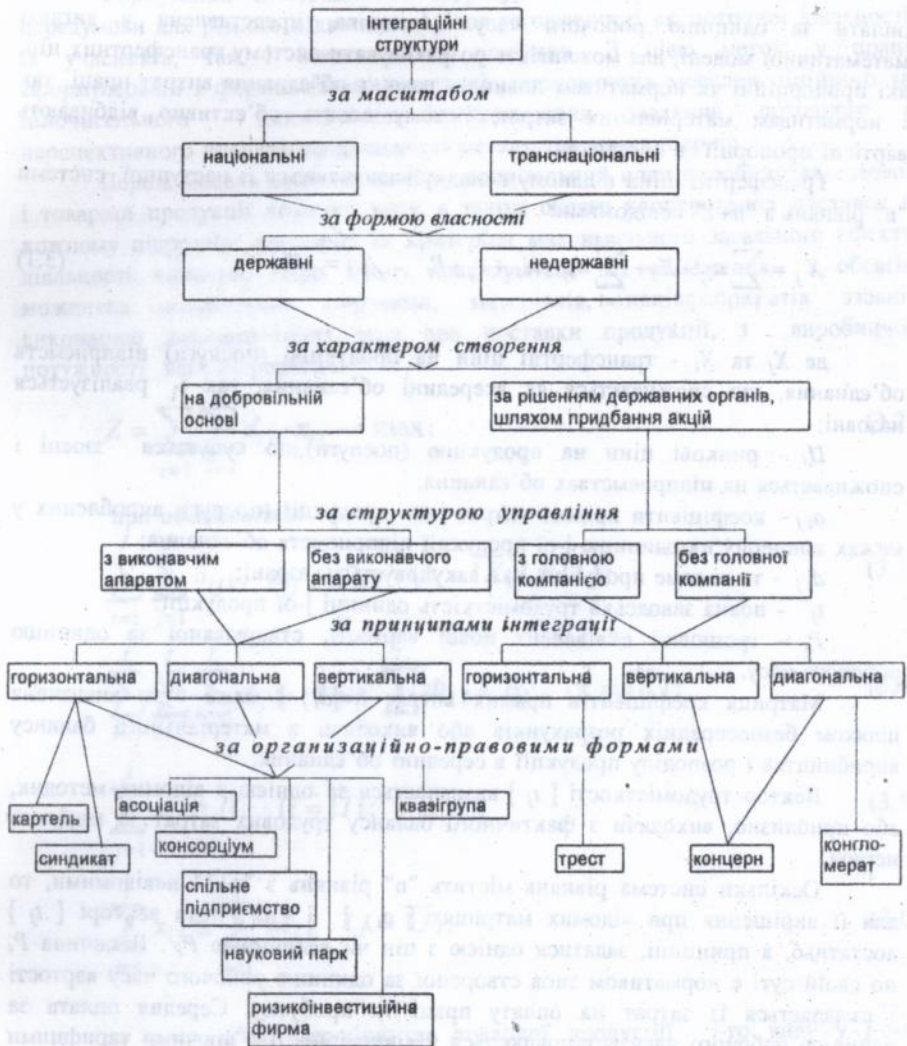

Рис. 2.2. Класифікаційна схема інтеграційних структур у країнах з ринковою економікою

оплати за одиницю робочого часу. Методика, представлена у вигляді математичної моделі, дає можливість розраховувати систему трансфертних цін, які пропорційні як нормативам повних у рамках об'єднання витрат праці, так і нормативам матеріальних затрат, і тому досить об'єктивно відбивають вартісні пропорції в об'єднанні.

Трансфертні ціни в даному випадку визначаються з наступної системи "n" рівнянь з "n+1" невідомими:

$$X_j = \sum_{i=1}^n a_{ij} \cdot X_i + \sum_{i=1}^n d_{ij} \cdot C_i + t_j \cdot P_t \quad (j = \overline{1, J}), \quad (3.1)$$

де X_j та X_i - трансфертні ціни на продукцію (послуги) підприємств об'єднання, що споживається як всередині об'єднання, так і реалізується назовні;

C_i - ринкові ціни на продукцію (послуги), що купується ззовні і споживається на підприємствах об'єднання;

a_{ij} - коефіцієнти прямих витрат і-ої продукції (послуг), вироблених у межах концерну на одиницю j-ої продукції підприємств об'єднання;

d_{ij} - те ж саме продукції, яка закуповується ззовні;

t_j - повна заводська трудомісткість одиниці j-ої продукції;

P_t - грошовий еквівалент нової вартості, створюваної за одиницю робочого часу.

Матриця коефіцієнтів прямих витрат $a=[a_{ij}]$ може бути визначена шляхом безпосередніх розрахунків або виходячи з матеріального балансу виробництва і розподілу продукції в середині об'єднання.

Вектор трудомісткості $[t_j]$ визначається за однією з відомих методик, або приблизно, виходячи з фактичного балансу трудових затрат за минулий період.

Оскільки система рівнянь містить "n" рівнянь з "n+1" невідомими, то для її вирішення при відомих матрицях $[a_{ij}]$ і $[d_{ij}]$ та векторі $[t_j]$ достатньо, в принципі, задатися однією з цін чи величиною P_t . Величина P_t по своїй суті є нормативом знов створеної за одиницю робочого часу вартості і складається із затрат на оплату праці та прибутку. Середня оплата за одиницю робочого часу встановлюється у відповідності з діючими тарифними угодами між профспілкою та адміністрацією, а "норма прибутку" - адміністрацією об'єднання.

Розроблена математична модель реалізована у вигляді програми для комп'ютера.

Формування інтеграційних структур вертикального типу створює передумови для різкого підвищення рівня узгодженості як поточної діяльності їх учасників, так і інвестиційної політики. З цією метою у праці сформульовані і формалізовані у вигляді математичних моделей лінійного та цілочисельного динамічного програмування завдання поточного і перспективного планування діяльності металургійних концернів

Перша модель дозволяє знайти оптимальний план виробництва валової і товарної продукції кожного виду, а також обсяги кооперованих поставок в кожному підрозділі концерну за критерієм максимального загального ефекту діяльності концерну. При цьому враховуються всі обмеження з обсягів можливих надходжень сировини, матеріалів, напівфабрикатів ззовні, виконанню довгострокових угод про поставки продукції, з виробничої потужності всіх підрозділів.

$$Z = \sum_{i=1}^I \sum_{j=1}^J d_{ij} \cdot x_{ij} \rightarrow \max; \quad (3.2)$$

при обмеженнях:

$$\sum_{i=1}^I \sum_{j=1}^J a_{ijkl} \cdot x_{ij} \leq \Phi_{kl} \quad (k = \overline{1K}; l = \overline{1L}); \quad (3.3)$$

$$\sum_{l=1}^L \sum_{i=1}^I \sum_{j=1}^J a_{ijkl} \cdot x_{ij} \leq \sum_{l=1}^L \Phi_{kl} + B_k \quad (k = \overline{1K}); \quad (3.4)$$

$$\sum_{j=1}^J x_{ij} \geq \Pi_i \quad (i = \overline{1I}); \quad (3.5)$$

$$\sum_{i=1}^I x_{ij} \leq \sum_{i=1}^I M_{ij} \quad (j = \overline{1J}), \quad (3.6)$$

де x_{ij} - обсяг виробництва товарної продукції i -го виду у j -ому підрозділі концерну ($i = \overline{1I}; j = \overline{1J}$);

d_{ij} - питомий прибуток при виробництві i -ої продукції у j -му підрозділі;

a_{ijkl} - коефіцієнт повних витрат k -го продукту l -го підрозділу на виробництво i -ої товарної продукції j -го підрозділу;

Φ_{kl} - планова потужність l -го підрозділу по k -му продукту;

B_k - обсяг можливих надходжень k -го продукту ззовні;

Π_i - мінімальний обсяг виробництва товарної продукції i -го виду (держзамовлення та поставки за довгостроковими угодами);

M_{ij} - планова потужність j -го підрозділу по продукції i -го виду.

Друга модель призначена для оптимізації планів розвитку концерну на довгостроковий період, що містять визначення величини виробничої потужності, спеціалізації, конкретних шляхів і темпів розвитку виробництва на кожному підприємстві, необхідних капітальних вкладень за роками перспективного періоду, схем кооперування підприємств - суб'єктів інтеграції, при додержанні обмежень на максимальний обсяг інвестицій та фіксований мінімальний обсяг виробництва з усіх видів випуску продукції та надання послуг.

$$Z = \sum_{j=1}^J \sum_{r=1}^R C_{jr} \cdot Z_{jr} - \sum_{j=1}^J \sum_{r=1}^R C_{jr} \cdot Z_{jr} - \sum_{h=1}^H \sum_{q=1}^Q C_{hq} \cdot Z_{hq} \rightarrow \max, \quad (3.7)$$

при обмеженнях:

$$\sum_{j=1}^J \sum_{r=1}^R a_{ijrt} \cdot Z_{jr} \geq A_{it} \quad (i = \overline{1I}; \quad t = \overline{1T}); \quad (3.8)$$

$$\sum_{i=1}^I \sum_{j=1}^J \sum_{r=1}^R b_{kijrt} \cdot Z_{jr} \leq \sum_{h=1}^H \sum_{q=1}^Q a_{khqt} \cdot Z_{hq} + B_{kt} \quad (k = \overline{1K}; \quad t = \overline{1T}); \quad (3.9)$$

$$\sum_{j=1}^J \sum_{r=1}^R d_{jr} \cdot Z_{jr} + \sum_{h=1}^H \sum_{q=1}^Q d_{hq} \cdot Z_{hq} \leq D_t \quad (t = \overline{1T}); \quad (3.10)$$

$$Z_{jr} = 0 \text{ або } 1 \quad (j = \overline{1J}; \quad r = \overline{1R}); \quad (3.11)$$

$$\sum_{r=1}^R Z_{jr} \leq 1 \quad (j = \overline{1J}); \quad (3.12)$$

$$Z_{hq} = 0 \text{ або } 1 \quad (h = \overline{1H}; \quad q = \overline{1Q}); \quad (3.13)$$

$$\sum_{q=1}^Q Z_{hq} \leq 1 \quad (h = \overline{1H}), \quad (3.14)$$

де r - індекс варіанту розвитку j -го підрозділу концерну, який випускає товарну продукцію ($r = \overline{1R}$). Кожен варіант характеризується потужністю підрозділу по випуску кожного з I видів товарної продукції в t -му році (a_{ijrt}); річною витратою кожного з K видів сировини, напівфабрикатів чи

інших матеріальних ресурсів (b_{kijr}); величиною капітальних вкладень у його здійснення (d_{jrt}) і величиною поточних витрат (C_{jrt});

q - аналогічний індекс варіанту розвитку h -го підрозділу концерну, який випускає l -й вид матеріальних ресурсів, що споживаються підрозділами концерну;

Z_{jr} - цілочисельна змінна величина, яка набирає значення «0» або «1». Якщо $Z_j = 1$, то даний варіант розвитку j -го підрозділу, який випускає товарну продукцію, включається до оптимального плану. Якщо $Z_j = 0$, то даний варіант відкидається;

Z_{hq} - аналогічна змінна величина для концерну, який виробляє матеріальні ресурси для внутрішнього споживання;

A_{it} - мінімальний обсяг виробництва i -ої товарної продукції у t -му році, обумовлений держзамовленням та довгостроковими угодами про поставки;

B_{kt} - договірна величина поставок ззовні k -го продукту у t -му році;

D_t - можлива величина капітальних вкладень у t -му році;

C_{jr} - вартість товарної продукції j -го підрозділу при реалізації g -го варіанту його розвитку та q -го варіанту розвитку h -го підрозділу концерну.

ВИСНОВКИ

З метою систематизації досвіду інтеграції виробництва в ринкових умовах розроблена його класифікація в залежності від форми власності, характеру утворення, структури управління, принципів інтеграції, організаційно-правових аспектів.

В гірничо-металургійному комплексі України найбільш оптимальною є вертикальна інтеграція, що дозволяє концентрувати капітал та оптимізувати параметри проміжних ланок.

Рекомендується створити 8-10 об'єднань вертикального типу. Центрами «кристалізації» при формуванні таких структур повинні бути великі гірничо-металургійні підприємства, оскільки саме вони є найбільшими, а часто й єдиними споживачами продукції та послуг і постачальниками напівфабрикатів для всіх підприємств галузі.

Рациональною організаційною формою таких об'єднань є структура за типом концерну, основні функції управління в якій здійснюються централізовано при оперативній самостійності учасників. Саме така організаційна форма дозволить максимально реалізувати переваги вертикальної інтеграції.

Необхідна організуюча роль держави в інтеграційних процесах в гірничо-металургійній промисловості у формі таких варіантів становлення структур на сучасному етапі: створення об'єднань державних підприємств,

передача або продаж належних державі пакетів акцій підприємств головному підприємству, створення холдінгів.

Формалізовані основні вимоги до побудови організаційних відносин між суб'єктами інтеграції у вигляді економіко-математичних моделей.

Прибуток між суб'єктами інтеграції пропонується розподіляти за допомогою моделі розрахунку трансфертних цін, яка нарівні з матеріальними затратами враховує повну заводську трудомісткість продукції та послуг.

Пропонуються до використання розроблені економіко-математичні моделі поточного і перспективного планування діяльності інтегрованих структур, з метою оптимізації управлінських рішень на досягнення глобального оптимума.

Список опублікованих автором праць за темою дисертації:

1. Ковалёва С.В., Хан Шужень, Ин Сеань. Опыт экономической реформы в металлургической корпорации "Шоуган" в КНР // Металлургическая и горнорудная промышленность. - 1994. - №4. - С.66-68.

(Особистий внесок автора: проаналізовано досвід економічної реформи в гірничо-металургійній компанії "Шоуган" в КНР)

2. Ковалёва С.В. Роль государства в становлении новых интеграционных структур в горно-металлургическом комплексе Украины // Придніпровський науковий вісник. Економіка. - №31(42). - С.42-44.

3. Спасов А.А., Ковалёва С.В. Развитие форм интеграции производства в странах с рыночной экономикой // Придніпровський науковий вісник. Економіка. - №31(42). - С.44-48.

(Особистий внесок автора: досліджено досвід інтеграції виробництва в країнах з ринковою економікою)

4. Ковалёва С.В., Спасов А.А. Проблемы развития интеграционных процессов в чёрной металлургии Украины // Актуальні проблеми економіки. Збірник наукових праць. - Дніпропетровськ. - Навчальна книга. - 1996. - С. 51-56.

(Особистий внесок автора: обґрунтовані конкретні форми інтеграції виробництва в гірничо-металургійному комплексі)

5. Спасов А.А., Ковалёва С.В., Богачёва Л.Н. Основные направления совершенствования форм интеграции производства в чёрной металлургии Украины // Сборник материалов научной методической конференции "Экономика, управление и информатика", посвящённой 60-летию инженерно-экономического факультета. - Днепропетровск. ГМетАУ. - 1995. - С.63-64.

(Особистий внесок автора: розроблені концептуальні основи удосконалення інтеграційних процесів в гірничо-металургійному комплексі України в ринкових умовах)

6. Спасов А.А., Ковалёва С.В. Методический подход к формированию трансфертных цен на основе нормативов трудоёмкости // Сборник материалов научной методической конференции "Экономика, управление и информатика", посвящённой 60-летию инженерно-экономического факультета. - Днепропетровск. ГМетАУ - 1995. - С.65.

(Особистий внесок автора: розроблена матрична форма розрахунку трансфертних цін і програма для персонального комп'ютера)

7. Спасов А.А., Ковалёва С.В. Математические модели текущего и стратегического планирования в интеграционных промышленных структурах типа концерна // Сборник материалов научной методической конференции "Экономика, управление и информатика", посвящённой 60-летию инженерно-экономического факультета. - Днепропетровск. ГМетАУ. - 1995. - С.66-67.

(Особистий внесок автора: формалізована система обмежень математичних моделей поточного та перспективного планування)

8. Arnold Spasov, Svetlana Kovaleva. Problems of managing by transforming Ukrainian Iron and Steel industry to the market relations //100-th Annual Meeting of the Canadian Institute of Mining. Technical Programme/-1996.- P. 37.

(Особистий внесок автора: проаналізовані можливі види формування в металургії вертикально інтегрованих структур за типом концерну)

АНОТАЦІЯ

Ковальова С.В. Вдосконалення форм інтеграції виробництва (на прикладі гірничо-металургійного комплексу України). - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.07.01 "Економіка промисловості". Національна гірнича академія України, Дніпропетровськ, 1997.

Дисертацію присвячено питанням вдосконалення форм інтеграції виробництва у ринкових умовах. Виконаний аналіз інтеграційних процесів у промисловості країн світу і України. Обґрунтовані основні напрямки вдосконалення форм інтеграції у гірничо-металургійному комплексі України. Доведена доцільність створення на базі великих металургійних підприємств вертикальних об'єднань за типом концерну і запропонована їх принципова виробнича структура. Запропонований механізм становлення таких структур у процесі приватизації підприємств. Сформульовані основні вимоги до системи взаємовідносин між учасниками інтегрованих структур і розроблена математична модель трансфертних цін для розподілу прибутку між суб'єктами інтеграції та математичні моделі поточного і перспективного планування діяльності концернів. Основні результати праці знайшли практичне

впровадження при обґрунтуванні доцільності створення Криворізького державного гірничо-металургійного комбінату "Криворіжсталь".

Ключові слова : інтеграція виробництва, оптимізація форм інтеграції, концерн, математичні моделі управління.

АННОТАЦІЯ

Ковалёва С.В. Совершенствование форм интеграции производства (на примере горно-металлургического комплекса Украины). - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.07.01 - "Экономика промышленности". Национальная горная академия Украины, Днепропетровск, 1997.

Диссертация посвящена вопросам совершенствования форм интеграции производства в рыночных условиях. В работе выполнен анализ развития интеграционных процессов в промышленности стран мира и Украине. Обоснованы основные направления совершенствования форм интеграции в горно-металлургическом комплексе Украины. Доказана целесообразность создания на базе крупных металлургических предприятий вертикальных объединений типа концерна и предложена их принципиальная производственная структура. Предложен механизм становления таких структур в процессе приватизации предприятий. Сформулированы основные требования к системе взаимоотношений между участниками интегрированных структур и разработаны математическая модель трансфертных цен для распределения прибыли между субъектами интеграции и математические модели текущего и перспективного планирования деятельности концернов. Основные результаты работы нашли практическое применение при обосновании целесообразности создания Криворожского государственного горно-металлургического комбината "Криворожсталь".

Ключевые слова: интеграция производства, оптимизация форм интеграции, концерн, математические модели управления.

ANNOTATION

Svetlana Kovaleva. Improvement of industry integration forms (showing by example of Mining and Metallurgical industry of Ukraine). -Manuscript

Thesis for a candidate's degree by speciality 08.07.01 - Economics of Industry.- The State mining academy, of Ukraine.

The dissertation is devoted to improvement of industry integration forms in the market environment. Analysis of progress in industry integration processes world-wide and in Ukraine is present. The main directions of integration forms improving in Ukrainian mining and metallurgical industry are proved. Practicability of vertical concern type associations on the base of large metallurgical enterprises is proved. Principles of production structure for such associations is proposed as well as mechanism for such structures building in the process of enterprises privatisation proposed. Requirement for the system of relationship between integration structures participants formulated. With the purpose of profit distribution between integration subjects mathematical model of transfer prices has been developed as well as mathematical model of current and perspective planning. The main results of the work have found practical use in the substantiation of Krivorogstal State mining-metallurgical combine foundation.

Keywords: industry integration, optimization of integration processes, concern, mathematical simulation of management.

C. Koval

430973

АВ 39026

АВТОРЕФЕРАТ

Відповідальний за випуск О. Г. Гріца

Підписано до друку 17.11.97. Формат 60х90/16. Папір офсетний. Офсетний друк. Умови. друк. арк.
1,0. Умови. фарб.-відб. 1,0. Тираж 100. Замовлення N 1442. Замовлене.
ЗАТ Видавництво «Поліграфіст», 320070, м. Дніпропетровськ, вул. Сероца, 7.